

„Справедливостта и несправедливостта са качества на хора, които живеят в общество, а не в самота.”

Томас Хобс

„Който не върши справедливости е почтен, но двойно по-почтен е този, който не позволява и другите да вършат несправедливости.” Платон.

Но как може да стане, това?

Човек сам по себе си и по природа е егоист, той може да мисли и да говори за добродетелите касаещи неговата същност. Но няма тази разграничителна способност или по точно казано паралел, с който да раздели справедливостта от несправедливостта, ако някой не се наеме да му я покаже. Тогава в самота ли живее човека или в общество, щом е познал добродетелта.!?

Думите на един от най-мъдрите древни елини като Аристотел добре представят мястото на справедливостта в добродетелният начин на живот. Чрез него се демонстрира както стремеж да се уважават останалите хора, така и стремеж към самоуважение. В такъв случай може да кажем, че първото главно твърдение изказано за справедливостта е нейното отношение към самите нас и другите. *“Справедливост е името, с което се нарича постъпката на справедливия, който съзнателно избира да постъпи справедливо, да даде нещо на останалите и на себе си, но не така че, да избере повече за себе си и да остави по-малко за другите, или пък ако става дума за нещо вредно, обратно, на себе си да даде по-малко, а на останалите повече, а във всичко да се ръководи от съразмерното и от съображението за еднаквост.”* Аристотел

Една жена, пламенна последователка на Буда, насочвала всичките си усилия към това да обича другите. Но всеки път, когато отивала на пазара, срещала един търговец, който ѝ отправял неприлични предложения.

Една дъждовна сутрин, когато търговецът я обидил отново, тя изгубила контрол и го ударила през лицето с чадъра си. Още същия ден тя потърсила будистки монах и му разказала какво се е случило.

- Срамувам се от себе си – казала тя. – Изгубих контрол над гнева си.

- Да, грешно е, че си се разгневила – отговорил монахът. – Но животът е за това да споделяме чувствата си един на друг и ти трябва да разбереш, че хората са различни.

Следващият път, когато той ти каже нещо, изпълни сърцето си с доброта. И пак го удари с чадъра си, защото това е единственият език, който той разбира.

Анализирайки постъпката на младата последователка от гледна точка на обществото ни представя разнообразието, което ни предлага то. В обществото живее различното, а точно то поражда справедливост и несправедливост. Именно човешките постъпки формират появата на

категориите. Чрез тях ние изискваме оценка от обществото и когато направим съпоставка с другия разбираме, че сме постъпили по един крайно добър или крайно лош начин.

Човек би ли се съветвал как да постъпи ако живееше в самота?

Когато живеем в самота, живеем в незнание, тъй като именно обществото ни учи на моралните категории. Хората биват различни и именно затова я има и справедливостта. Ако всеки на този свят бе еднакъв с другия и живееше както всички останали, щяхме ли да имаме морални категории.? Не разбира се, че Не. Щяхме да обичаме, да мразим, да разсъждаваме, да мислим по един й същи начин. Щяхме ли да имаме нужда от справедливост? Именно затова и обществото ни е нужно за да бъдем различни. Изобщо щеше ли последователката на Буда да се поставя на кръстопът и да мисли как да постъпи ако, тя живееше в самота?

А как мислите защо учителят я съветва така, да го удари отново с чадъра? Отново се появява различното. Има разлика във вижданията на будиста за справедливостта. Точна затова я и има, защото имаме различни позиции. Защо той вместо като последовател на душевният мир и призова към добро, я съветва да го удари отново? Защото обществото в което живеем е богато, многоцветно и разнообразно, притежавайки различни ценности, хората обича, мразят, правят стратегии, формират различни цели, съревновават се и така в обикновеното ежедневие се провокират категориите без които не можем.

И най-простият въпрос може да даде отговор на нашите съждения. Ако човек живее в самота ще бъде ли нужно да се съревновава с някого? Щеше ли да знае, че постъпва справедливо или несправедливо? Или по правилният въпрос е изобщо щеше ли да знае нещо? Как ако няма откъде да го разпознае и придобие?

Тогава самотата е нищо. Не битие. Пустиня в която няма никой, няма нищо, не се случва нищо. Ако вземем за пример човекът. Човекът „е“ разумно същество. Следователно той е битие. Съществуване на тялото и душата. Може ли човек да живее без душа. Самотата е като тяло без душа. Защото именно в душата се коренят чувства, емоции, стремежи, цели, които пораждат категориите. Щом тялото е самотата, тогава душата е обществото.

Освен битието няма ли и нещо друго, което не е битие, не е неговото отрицание, а вечната цел към познанието. Тогава, защо свързваме битието вместо Нищото, когато става на въпрос за явленията и етническите категории в живота и практическата дейност на човека. А какво по – точно е Нищото? Само отрицанието ”не“ или нещо което не може да “е“ ? Какъв ли е смисълът на тази дума или изобщо има отсъствие на всякакъв смисъл, вид празнота или несъществуване? След като самотата се асоциира с нищото, тя не ражда нищо, просто една тишина. По - скоро пустиня, която не дава плодове.

Как тогава можем да мислим за нещо което не съществува. Можем ли да мислим за категориите, когато те несъществуват. А обществото е

битие. Тоест всичко за което мислим съществува. Светът съществува и аз заедно с него, но там не съм сам! Съществуват справедливостта и несправедливостта, доброто и злото, и всички останали категории. Човекът не може да живее без общество. Всички ние живеем в него и всички заедно образуваме това общество. От тази част ние получаваме и ползваме благата, създадени в него.

От тук идва и ролята, която играе индивидуалното съзнание, наред с общественото такова. Опирайки се на създадените от обществото нравствени представи, които се усвояват в процеса на възпитанието си, човек може до голяма степен да регулира поведението си в обществото и да съди за моралното значение на всичко, което става около него. Благодарение на това, той гради себе си като богата нравствена личност, способна да оценява моралната дейност и категории от гледна точка на тяхното съдържание или „Справедливостта и несправедливостта са качества на хора, които живеят в общество, а не в самота.”